

עץ כן, חנוכייה לא!

*יוון ועם ישראל, עמים זהים ברמת השכלתם ובשאיפתם לדעת ולהחכים. מדוע
אם-כן שנאו היוונים את ישראל, ומהו הדבר שלא הניח לאיבתם לשקוע.*

כמה שבועות לפני חנוכה תשס"ו (2005), הרב חיים צבי חנוכה מפסדינה, קליפורניה קיבל טלפון מהקניון שבו הוא מעמיד כל שנה את המנורה: "השנה הגיעה הוראה מהחברה שמפעילה את הקניון לא לאשר הצבת סימבולים דתיים בתוך הקניונים שלהם". כששאל את מנהלת החברה באזור למה את העץ כן אפשר, ולהבדיל מנורה לא, היא אמרה שהעץ הוא סמל חגיגי ולא דתי משא"כ המנורה, ועוד כל מיני תירוצים¹

הוא פנה לראש העיר הלא יהודי שהיה ידיד שלו וסיפר לו את שאירע. הלה הצטער לשמוע על כך, אבל הוא לא יכל לעשות דבר בנידון. זאת הייתה החלטה של הנהלת החברה. הרב חנוכה ניסה להתקשר למקומות אחרים בעיר כדי לסדר שם הדלקה ציבורית, אבל כולם ענו שזה כבר מאוחר ואי אפשר להדליק שם את המנורה. בלית ברירה הוחלט לעשות את ההדלקה בחנייה של הבית חב"ד.

בי"ט כסלו² ימים ספורים לפני חנוכה³ התקשרו אליו מהעיתונות המקומית ואמרו שברצונם לבוא עם צוות צילום ולראיין את השליח על מה שקרה עם המנורה. התברר שכמה ימים קודם לכן, הוא סיפר את הסיפור באחד ההרצאות של JLI, ואחת המשתתפות בשיעור שמעה את הסיפור והתקשרה לעיתון המקומי. צוות העיתון הגיע לבית חב"ד, ראינו את השליח וצילמו אותו עומד ליד המנורה עם נורה אחת שרופה.

למחרת בבוקר⁴ כ' כסלו, בעמוד הראשון של העיתון הופיעה תמונתו של השליח ליד המנורה עם נורה אחת שלא מאירה, עם כותרת גדולה: Menorah Lights Out (מנורה (עם) אורות כבויים).

הם כתבו על כך שדווקא עץ מתירים ואת המנורה אוסרים, והוסיפו שראש העיר מתנגד לצעד הזה. מיד התקשרו אליו מרדיו KNX (תחנת רדיו גדולה בקליפורניה), וביקשו ממנו לעלות לשידור בשמונה וחצי בבוקר. הם הקציבו לו שלושים שניות זמן אוויר כדי לספר על המנורה בקניון.

חמש דקות אחרי שדיבר ברדיו, התקשרו מרשתות הטלוויזיה הגדולות, CBS, NBC, ABC Fox News, והוא הזמין אותם לבית חב"ד. הם התמקמו בחוץ עם צוותי הצילום, והוא עבר מצוות אחד למשנהו וסיפר את הסיפור. לפועל הסיפור התפרסם בחמש רשתות טלוויזיה ושתי תחנות רדיו.

תחנה אחת אף הגדילה לעשות ושלחה צוות צילום לקניון כדי לראיין עוברים ושבים (זאת אחת התקופות העמוסות בשנה בקניונים), ולשאל את דעתם על "המקרה האנטישמי" שקורה פה בקניון? שמתירים להעמיד את העץ ואוסרים על הצבת מנורה כבכל שנה.

התגובות היו שזאת אנטישמיות ואין לתת לדבר כזה לקרות ואנשים אפילו איימו שהם לא ימשיכו לקנות שם. בעלי החנויות ששמעו זאת טענו: "וכי בגלל שאיזה מנהל בחברה הגדולה החליט לאסור השנה הצבת חנוכייה בקניון אנחנו נאבד את הביזנס!?!".

אותה תחנת טלוויזיה' שלחה צוות צילום נוסף כדי לראיין את אחד הכמרים הידועים באזור על "המקרה האנטישמי". הוא הגיב בכעס ואמר: "איך אומרים שהעץ הוא סמל חגיגי ולא דתי?!" בקיצור, בשלב ההוא הסיפור כבר התפרסם בכל מקום?

בעודו עסוק עם התקשורת, סגן המנהל של החברה שמפעילה את הקניון התקשר ואמר שהוא רוצה לדבר איתו. נראה היה שהפרסום עשה את שלו! הוא התחיל להתנצל שאין להם כזאת מדיניות והכל היה טעות אחת גדולה וכו' וכו'.

"מה אפשר לעשות כדי להחזיר אותך לקניון?", שאל. "עכשיו זה כבר מאוחר! חנוכה ממש בפתח, וכבר פרסמנו שההדלקה תתקיים בחנייה של הבית חב"ד, ולשנות את המיקום יעלה הרבה כסף", ענה לו הרב חנוכה. בסוף הרב אמר לו שזה יעלה \$5000. החברה הסכימה לכסות את העלויות, וסיכמו שההדלקה תתקיים בקניון כבכל שנה ובמקום מרכזי.

הרב חנוכה יצא מיד לצוותי הטלוויזיה ובישר שהחברה חזרה בה והם מרשים להדליק בקניון. הוא הוסיף ואמר, שמחר בבוקר יתקיים "מעמד הבאת המנורה" לקניון. למחרת, כשהביאו את המנורה הגדולה לקניון, המתינו שם צוותי צילום מהרשתות הגדולות² והוא הכריז שבעוד כמה ימים תתקיים הדלקת נר ראשון "ברוב עם הדרת מלך" בקניון, והזמין את כולם להדלקה.

להדלקת נר ראשון הגיע קהל גדול, כולל הרב הקונסרבטיבי עם אנשים מהקהילה שלו שהגיעו לאות הזדהות עם חב"ד אחרי כל מה שקרה. כמובן שגם ראש העיר היה שם, וכל רשתות הטלוויזיה הגיעו לסקר את האירוע, וב"ה הייתה הצלחה גדולה.

אחרי ההדלקה התחילו המשתתפים לרקוד. אחד הבחורים הלביש את הכובע שלו על ראשו של ראש העיר, ותוך שנייה ראש העיר מצא את עצמו רוכב על כתפיו של בחור ישיבה. ראש העיר היה אדם בן שישים, שלא הורגל בכזה ריקוד³ השליח היה צריך להרגיע את אשתו של ראש העיר שנראה היה כאילו עוד רגע היא הולכת להתמוטט⁴ למחרת בעיתונים כיכבה תמונתו של ראש העיר עם כובע חסידי בראשו על כתפיו של חסיד. (ומלאה הארץ פארבריינגען'ס ע' 77)

על מה המלחמה?

נשאלת השאלה, מה במנורה מפריע כל-כך לאנשים שהם נלחמים בזה. מדוע זה מעורר אמוציות כאלו שהם מחפשים תירוצים מדוע לא להעמיד מנורה ברשות הרבים?

כולנו מכירים את הסיפור של חנוכה, זוהי הייתה מלחמה בין היוונים לעם ישראל. אבל כאן שואל הרבי (תו"מ ס"ג עמוד 9) שאלה פשוטה: ידוע שהיוונים היו אנשים שהתענינו בענייני חכמה ושכל. הם היו מדענים ופילוסופים, ומאידך על עם ישראל נאמר בתורה שהוא "עם חכם ונבון". לכאורה, ישנו מכנה משותף רחב מאוד בין עם ישראל ליוון. שני העמים הם שוחרי מדע ודעת, ואם-כן, הם היו אמורים לשלב ידיים וביחד להגיע להישגים עצומים בחקר המדע והפילוסופיה.

ובפרט, שבתלמוד מתועדים (בכורות ח, ב) וויכוחים בין חכמי אתונה לבין רבי יהושע בן חנניה שהיה החכם היהודי שייצג את עם ישראל, ואם-כן מדוע בתקופה של נס חנוכה לפני 2200 שנים הייתה מלחמה ביניהם ועד כדי מלחמת חורמה.

אומר הרבי, שזה יובן על פי מה שכתוב במדרש: "אם יאמר לך אדם יש "חכמה"

בגויים [?] תאמין. יש "תורה" בגויים [?] אל תאמין" (איכ"ר ב, י"ג).

שני ההגדרות הללו "חכמה" ו"תורה" מסבירים את ההבדל בין תרבות יוון ליהדות: "חכמה" זה השכל כשלעצמו, עם השכל והאינטלקט אדם יכול להגיע לפילוסופיות עמוקות מאד, אבל זה לא מחייב אותו להנהגה בפועל, דהיינו, הוא יכול להיות "נאה דורש" ולא "נאה מקיים". הוא יכול להגיע למסקנה שחייבים לתמוך בעניים ולתת צדקה, אבל זה לא בהכרח מבטיח שהוא אכן ינהג בדרך זו.

מסופר על אריסטו שהיה מגדולי חכמי יון שנתפס פעם במעשה בלתי מוסרי. שאלו אותו כיצד ייתכן שחכם גדול כמוהו שמעמיד תלמידים כה רבים ודורש בפומבי נגד התנהגות כזו יעשה דבר כזה. על כך הוא השיב: "עכשיו אינני אריסטו". כשהוא עוסק בחכמה הוא אריסטו אבל כשזה בא למעשה בפועל הוא לא אריסטו, מדוע, כי חכמתו לא מחייבת את ההתנהגות שלו.

מקרה דומה אנו מוצאים אצל הפילוסוף היווני סוקרטס שחי לפניו, שבעיני רבים הוא נחשב לאבי הפילוסופיה המערבית, שבחיינו האישיים הוא לא התנהג בצורה מוראלית כלל, ואפילו לא מצא לנכון להתנצל על כך.

ביהדות לעומת זאת, זה לא נקרא חכמה אלא "תורה". תורה היא מלשון "הוראה", דהיינו, השכל והחכמה מחייבים את ההנהגה בפועל ממש. בעם ישראל, השכל והחכמה הם כלים שדרכם אפשר להגיע לחקר האמת כדי לדעת "את המעשה אשר יעשון ואת אשר לא תעשינה" (יתרו יח, כ).

מהו שורש השנאה

ובאמת יש משהו עמוק יותר: השכל הוא לא מצפון מוסרי, אלא הוא מכשיר, כמין מחשב שאפשר להשתמש בו כדי לדעת מהו הדבר הנכון שהקב"ה רוצה שנעשה. מאידך, אפשר להשתמש עם השכל כדי לעשות את הדברים הכי איומים ביותר: "חכמים המה [?] להרע" (ירמיהו ד, כב).

וזה מה שעמד מאחורי השנאה של יוון לעם ישראל. עם ישראל הוא "המצפון המוסרי של העולם". בדרך החיים שלו, היהודי מכריז שיש התנהגות מוסרית ויש התנהגות שאינה מוסרית, יש צדק ויושר ויש הנהגה שהיא היפך הצדק והיושר, ועל האדם לבחור בחיים.

את זה היוונים לא יכלו לסבול. הם רצו לחיות בעולם שאין בו נקיפות מצפון,

שאפשר להיות פילוסופים גדולים ומאידך להשתעבד בעבדים ולהרוג חפים מפשע.
לכן הם לחמו בעם ישראל, כי הם רצון לעקור את המצפון והמוסר מהעולם.

זה גם מה שהפריע להיטלר ימ"ש, שכתב: "אני משחרר את בני עמי מחזיון שווא
שנקרא 'מצפון ומוסר' שאינו אלא המצאה יהודית".

הניצחון של החשמונאים הוא ניצחון הצדק והיושר, ניצחון הרוח על החומר וניצחון
התורה על החוכמה.

גם בחיי היום יום, קורה לעיתים קרובות שאנו עומדים בפני דילמה. אנו יודעים
מה נכון לעשות, מה צודק ומה הקב"ה רוצה מאתנו, אבל לא תמיד מרגישים שזה
מחייב אותנו למעשה בפועל. חג החנוכה מזכיר לנו שהיהדות היא לא "חכמה"
אלא "תורה", מלשון "הוראה".

בתורה לומדים מה מצפים מאתנו לעשות בפועל ממש.